

Kyrkjeliv

I NORD-AURDAL

September 2020

Kyrkjeliv nr. 3

Arg. 56

I Valdres og Nord-Aurdal er det lang tradisjon med stølsmesser sommerstid. Kyrkjeliv var i sommer med to av dem. Vårt bilde er fra stølsmessa på Strandmo ysteri på Breiset, der det også var dåp denne regnfulle dagen. Her ser vi sokneprest Jostein Enger øse vann på dåpsbarnet Mari Mathea sitt hode. Hun bæres av sin far Petter Martin Lindstad. Ved siden av står barnets mor, Martha Fodnes og bak fadder Erik Fodnes. (Foto Hans Enger)

Av innholdet:

- «Tid for ettertanke» ved Frede Mandt Fjågesund
- Mordersnegler på Tingnes kirkegård
- Biskop Solveig Fiske i samtale om bønn
- Et knippe nord-aurdølers forhold til bønn
- Tora Hippe Bergheim i serien «Tanker om tro og tvil»
- Den norske salmeboka fyller 150 år
- Stølsmessene lever i beste velgående
- God kjølekapasitet og standard ved bærerommene
- Sisteside-intervju med Jonny Rye

Den norske kirke - Nord-Aurdal

Kirkekontoret i Fagernes:

Jernbanevegen 5, 2900, Fagernes,
tlf: 61 36 00 60.
mandag – fredag 9-15.

Kirkeverge/daglig leder Aud-Karin Hovi
tlf: 907 12 261
E-post ah344@kirken.no

Hjemmeside:

www.kirken.no/nord-aurdal
post.nord-aurdal@kirken.no

Prester:

Sokneprest Jostein Enger,
tlf: 975 01 273.
E-post: je886@kirken.no
Sokneprest Kristine Inderhaug,
tlf: 958 12 505.
E-post: kf532@kirken.no
Prost Carl Philip Weisser,
tlf: 915 55 504,
E-post: cw478@kirken.no
Mandag er fridagen til prestene.

Organister:

Kantor Monica Korsli Solberg,
tlf: 904 00 845.
E-post: nf368@kirken.no
Kirkemusiker Ole Fønhus,
tlf: 915 13 476
E-post: ofonhus@bbnett.no

Menighetspedagog:

Ellen Oddveig Rudi,
tlf: 950 89 321
E-post: er339@kirken.no

Kirkegårdsarbeider:

Arve Bakke, tlf.: 918 85 635

Menighetsrådsledere:

Aurdal: Tove Tøfte Kjøbli, tlf 922 36 522,
tove.tofte.kjobl@politiet.no
Tingnes: Jonny Rye, tlf. 959 37 197,
Jonny.Rye@nord-aurdal.kommune.no
Skrautvål: Håvard Meisdalshagen,
tlf. 994 67 348, meisdals@online.no
Tisleidalen: Anna Rust Holt,
tlf. 413 31 846, annrus@online.no
Svenes: Karen Marie Grythe Tvedt,
tlf. 412 22 819, karen.tvedt@hotmail.com
Ulnes: May Kristin Rognaas,
tlf. 901 74 951, makri-ro@online.no

Leder av Kirkelig fellesråd:

Siri Osaland, tlf. 971 40 545
siriosaland@gmail.com

Tid for
ETTERTANKE

Bønnen – sjelens åndedrett

Jeg leste nylig Dag Solstads siste bok, *Roman 2019*, en fortelling om den stillferdige hovedpersonen Bjørn Hansen og hans hverdagsliv og tanker. Et ganske viktig tema i boken er Bjørn Hansens refleksjoner rundt den kristenarven han er vokst opp med, herunder også temaet bønn. Om tradisjonen med å be bordbønn skriver forfatteren: «Bjørn Hansen kunne ikke huske at faren la vekt på å overholde de kristne ritualene som f.eks. bordbønn ved hvert måltid. Hilmar Hansen (Bjørns far) har nok ansett dette som et anstaltmakeri og stillferdig avstått fra det i sitt eget private hjem.» Jeg tror mange kjenner igjen denne beskrivelsen av bordbønn, som nettopp: et anstaltmakeri. Og som ledd i den utviklingen vi kaller sekularisering, som mange vil betegne som frigjøring, tror jeg hele fenomenet bønn mer og mer er blitt et fremmedelement i livet for mange av oss.

Ikke desto mindre tenker vi i den kristen sammenheng på bønningen som «sjelens åndedrett». Det er store ord! Betyr det da rett og slett at sjelen ikke får puste, at den kveles, hvis bønningen blir borte fra våre liv? Jeg regner med at mange vil protestere mot dette. Men mange vil også si at ja, det er nettopp det som skjer! Og, vil de føye til: de hadde ikke klart seg i hverdagen, og slett ikke i de tunge dagene, hvis de ikke

kunne åpne sitt indre for Gud i bønn og på den måten få kraften, som de selv mangler, til livets utfordringer. For alle som har erfart hvilken kraftkilde bønningen er, tror jeg bønningen som «sjelens åndedrett» er en erfart sannhet.

Hva er den dypeste hemmeligheten og hensikten med å be? Er det å oppnå noe? Få noe? Ønsker jeg med min bønn å endre på noe i meg selv? Eller håper jeg å påvirke Gud, endog endre Guds vilje og planer, kanskje til min fordel? I den gamle kirkebønnen ba vi om «godt og tjenlig vær». Dette var kanskje å be om litt vennlig spesialbehandling fra Guds side, f.eks. når avlingen om høsten fortsatt stod ute i kulde og regn, og så vidt jeg kan forstå er det intet å innvende mot en slik bønn. Men som oftest er det ikke Gud det er mest om å gjøre å forandre på, men oss selv. En forbilledlig måte å nærme seg bønnens verden på synes jeg apostelen Paulus gir i sitt brev til menigheten i Filippi: «Vær ikke bekymret for noe! Men legg alt dere har på hjertet, fram for Gud. Be og kall på ham med takk. Og Guds fred, som overgår all forstand, skal bevare deres hjerter og tanker i Kristus Jesus.» (Fil. 4, 6-7). Amen.

Frede Mandt Fjågesund

Mordersnegler på Tingnes kirkegård

KHANS ENGER

For tre, fire år siden sto det et innlegg i avisa «Valdres» om brunsnegler på Fagernes, i nabolaget til Tingnes kirke. Vi som bor i nærheten ville likesom ikke tro det. Men i årene etter er de såkalte mordersneglene observert nå og da.

Den store skrekken

På veg til gudstjeneste i begynnelsen av august, så vi dem – på kirkegården! Ingen liker det, naturligvis. Mange grøsser. Det vi ikke trodde skulle skje her, så langt inn i landet

og høyt mot fjellet, er en realitet.

Vi tar en telefon til kirkekontoret og treffer på hun som har oppsyn med Tingnes kirkegård, Ann Irene Opperrud, og presenterer problemet. Dette var ukjent for henne.

- Ikke si det, da, æsj!

Hun kommer raskt med noen tanker.

- Da må vi gjøre noen tiltak. Plukke og klippe snegler. Det er en side på Facebook med råd. Det er da virkelig den store skrekken å få sånne på besøk! Ølfeller? Og så har jeg lest at det er enda ei snegle på trappene, sier hun.

Mens vi snakker, slår hun opp på

nettet, og finner «de seks beste tips».

Det virker som om vi på Fagernes bare må forberede oss på å gå sammen om å gjøre tiltak mot denne fienden av hager, - og nå altså også kirkegårder.

Vi tar også en telefon til lederen for Kirkelig fellesråd, Siri Osaland. Hun blir forskrekket, og får straks assosiasjoner til Stavanger. - De spiste opp begoniane og alt det grønne til mora mi! Ungene fikk penger for hver snegle de klippet i to, sier Siri. Vi får håpe på en kald vinter, det skal visst hjelpe.

Anne Irene Opperrud ved kirkekontoret med plakaten som Nord-Aurdal kirkelige fellesråd har sørget for er blitt satt opp ved Tingnes kirkegård. (Foto Hans Enger)

TINGNES KIRKE ble vigslet av biskop Alex Johnson 10. september 1972. Det betyr at kirken på Skogajordet, som ble benevnt som kapell frem til 1995, neste høst kan feire 50-års jubileum. Og det skal ifølge leder av menighetsrådet, Jonny Rye, behørig feires. Til å forberede jubileet, er det nedsatt en jubileumskomiteé, bestående av Siri Osaland, Jonny Rye og Jostein Enger.

Jonny Rye sier at komiteen utover vinteren og våren vil jobbe med å sette sammen et program som kan være med på å skape en fin og verdig markering av kirkejubileet.

- Så får vi inderlig håpe at ikke koronaepidemien setter en stopper for en storstilt feiring. Noe må vi da iallfall få til, sier en optimistisk menighetsrådsleder.

NILS KRISTIAN LIE, fylte 80 år 8. september. Så det er ikke bare vår «hjerterens Georg» av tidligere prester i Nord-Aurdal som rundet de 80 i det Herrens år 2020. Gratulerer! Nils Kristian var residerende kapellan hos oss fra 1971 til 1977 da han ble prost i Nord-Østerdal og senere domprost på Hamar.

Ansvarlig redaktør:
Terje Eklund,
mobil 975 31 366,
e-post adr. terje eklund@gmail.com

Redaksjonsmedlemmer:
Hans Enger

Bankkonto: 2320.17.83224

Opplag 3600
Trykt i Hallingdal Trykk, 3550 Gol

Kasserer:
Torlaug Øen Wårum, 2918 Ulnes

Utgiver:
Menighetsrådene i Nord-Aurdal

Kyrkjeliv
I NORD-AURDAL

- Vi kan legge alt vårt innerste trygt frem for Gud i bønn

KTERJE EKLUND

Ikke uventet har Hamar biskop Solveig Fiske et nært forhold til bønn, og i dette intervjuet med Kyrkjeliv deler hun med oss mange interessante tanker og refleksjoner rundt det lille, men ikke ubetydelig ordet bønn.

En hvile – et pusterom

- Hva er bønn?

- Bønn er kommunikasjon med Gud. Når et menneske ber, så er det en henvendelse til Gud. Det er mange måter å be på. En kan be alene i sitt lønnkammer, eller man kan be sammen med andre i kirken f.eks. ja, ikke minst i gudstjenesten. Den enkelte kan formulere en bønn på egen hånd, eller bønnen kan være fast formulert som i kirkens gudstjeneste eller i en bønnebok. En salme, et sukk, en tanke, tenne et lys. Bønnespråket er mye.

- Hvor viktig vil du si bønn er i et kristent sitt liv?

- For mennesker som tilhører kristen tro og tradisjon er bønnen viktig. Mange forteller meg at de ber, og at det er noe som gjør godt. En hvile. Et pusterom. Noen kaller det å be for åndedrettet. Det betyr at en bønn ikke alltid trenger så mange velvalgte ord, men at en åpner seg for denne dimensjonen i gudslivet.

- Fadervår er den essensielle bønne – og mange mener at den inneholder alt vi trenger å be om. Enig?

- Det var denne bønne Jesus lærte sine disipler, og som han sa de skulle bruke (Lukas 11,2; Matteus 6, 9). Men det skal selvsagt ikke hindre oss i å bruke andre bønner i tillegg, men Fadervår er med sitt innhold på en måte en slags rettesnor for alle våre bønner. Og den er for mange en trygghet. En rytme. Ord en har lært og kan. Det er fascinerende å høre hvordan konfirmanter blir fortrolige

nettopp med Fadervår eller Vår Far som vi nå sier.

Rom for refleksjon og ettertanke

- Evangelisten Matteus sier et sted at vi skal gå inn i vårt lønnkammer å be. Hvilke tanker gjør du deg om akkurat det?

- Hos Matteus står dette i en sammenheng som advarer mot å bruke bønn som utstillingsplass for egen fromhet. Nå er det kanskje ikke så aktuelt lenger, men lønnkammeret åpner mer opp for den ærlige og personlige henvendelse til Gud. For takk, men også gråten og ikke minst skriket når livet butter imot.

- Hvordan er biskopens forhold til bønn – har du faste rutiner?

- For meg er gudstjenesten det ukentlige pulsslaget. Men jeg liker godt både morgenbønn, middagsbønn og kveldsbønn. Det hadde vi på biskopene sin retreat nettopp. På bispedømmekontoret er det morgenbønn der vi ber for menighetene i bispedømmet og for den verdensvide kirke, for samfunnet og våre fellesskap lokalt og globalt. I det daglige er det naturlig for meg med et bønne-pust både morgen og kveld. Det gir rom for refleksjon og ettertanke og til å be om at Gud må velsigne oss og bevare oss.

Livgivende og styrkende

- «Det er makt i de foldede hender», skriver Trygve Bjerkrheim i en av sine salmer. Hva tenker du om bønnens makt?

- Makt er jo et mangslungent begrep, og ikke uten videre positivt, fordi makt kan misbrukes. Hvis jeg tolker Bjerkrheim riktig, så mener han at bønn kan bevege Gud på et slags vis, og at du en gang vil få svar på dine bønner, kanskje først i en annen dimensjon. Det er også nærliggende å tenke på bønn som en omsorgshandling for dine medmen-

nesker. Det er noe jeg har lagt merke til, at mange mennesker opplever forbønn som en omsorgshandling, selv om de sier at de ikke tror på Gud. Så vil jeg også nevne en annen dimensjon; dette hva det gjør med en selv å tre fram for Guds åsyn. Det å vende seg mot livets opphav, er noe livgivende og styrkende inn i det en er i.

- Hva legger du i utsagnet om å bli bønnhørt?

- For meg er det å kjenne på tilstedeværelse av Gud. Da tenker jeg ikke på å få oppfylt mer eller mindre egoistiske bønner. Bønnehørelse kan være en erfaring av et guddommelig nærvær, noe vi ikke kan forklare. En erfaring av at Gud var der, midt oppi alt.

Respektene den enkelte

- Men hva med dem som ikke føler de blir bønnhørt? Vi kan vel heller ikke kreve eller forvente av Gud å bli bønnhørt i ett og alt?

- I vår lutherske trostradisjon har vi et ord som heter anfektelse – at troen anfektes. Sykdom, motgang, krig, og ulike prøvelser anfekter troen. Gud kan oppleves som taus, fjern og uinteressert. Jeg har ikke sjelden både hvasket, ropt og grått i forbindelse triste begravelser og spurt: «Hvor var du? Hvor er du? Gi styrke og mot til de som nå sørger.» Vi kan be til Gud i alle slags dager, og selv handle til beste for våre medmennesker og oss selv.

- Er det ting du mener vi ikke skal legge frem for Gud i bønn?

- Egentlig ikke. Vi kan legge alt vårt innerste trygt frem for Gud, men da er kanskje lønnkammeret stedet for en slik bønn.

- Nå er det ikke bare folk som tror på Gud som ber. Vi vet at også mange andre mennesker ber til høyere makter i krisesituasjoner. Hva forteller det?

Jeg måter en slags rettesnor for alle våre bønner

- I det daglige er det naturlig for meg med et bønnepust både morgen og kveld. Det gir rom for refleksjon og ettertanke og til å be om at Gud må velsigne oss og bevare oss, sier biskop Solveig Fiske. (Foto Joakim Mangen)

- Det forteller meg at mange mennesker er religiøse. Ove Wikstrøm sier at mange mennesker er troende, men på sin egen måte, og at mange som tror ikke er med i organiserte trossamfunn. Den utviklingen kan vi se både i Sverige og Norge. Jeg er opptatt av å respektere den enkelte sin opplevelse og praksis.

Religiøs blyghetsterskel

- Det er kanskje slik at de fleste mennesker har behov for å be til noe større enn oss selv, ikke minst i vanskelige og krevende livssituasjoner?

- I sitt gripende dikt «Julaftenen» av

Henrik Wergeland beretter han om en voldsom snøstorm. Der finner vi den kjente strofen: «I slikt vær, da får du bønner, Gud!». En sykehusprest sa det slik: «Det er ingen steder hvor det bes mer enn på et sykehus». Og da tenkte han på pasientene. Slik er det bare.

- Dette med bønn er for mange noe dypt personlig. Hva tror du det kan skyldes at folk flest er tilbakeholdende og blyge i forhold til å være åpne om de ber?

- Hvis det er slik, så er årsakene til dette sammensatte. Det ene er at en fort sier at det med tro og religion er

en personlig sak. Noe en holder for seg selv. Noen tenker kanskje at min tro ikke er bra nok. Når det gjelder den religiøse blyghetsterskel, kan det også være forskjeller fra landsdel til landsdel. For noen er det beste å delta i gudstjenestens kollektive bønner, andre foretrekker lønnkammeret eller begge deler. Samtidig er det interessant og flott å oppleve at konfirmanter og mange andre nå er mye mer trygge på å uttrykke sin tilhørighet for eksempel ved å delta i nattverden.

Slik er et knippe nord-aurdølers forhold til bønn:

K TERJE EKLUND

Bønn er tema i denne utgaven av Kyrkjeliv. I den anledning har vi spurt folk med tilknytning til Nord-Aurdal om deres forhold til bønn. Bønn er alfa og omega i enhver kristen sitt liv, der Fadervår for mange er selve pulsslaget. Tidligere prost i Valdres, Anne Hilde Øigarden satte så fint og treffende ord på dette med bønn i et intervju her i Kyrkjeliv, der hun sa: «Bønnen er som pusten, den følger meg fra time til time.»

Ida Målfrid Skrindsrud, Skrautvål:

- Jeg ber fast kveldsbønn. Det har jeg gjort i mange år etter at jeg ble voksen. For noen år tilbake var jeg alvorlig syk. Da jeg ba jeg til Gud om at han måtte være med meg. Jeg var aldri redd og følte meg trygg. Jeg ber

Fadervår og Kjære Gud, jeg har det godt. Også takker jeg for livet og for at jeg har det så bra. Å takke er viktig for meg.

Silje Vadla Ulberg, Leira:

- Å be er en viktig del av min kristne tro. Jeg trenger å be til Gud og vite at det er en som hører og lytter til meg. Det gir meg en trygghet og ro i hverdagen. Jeg vokste opp med kveldsbønn, og jeg har lært ungene mine å be. Det synes jeg er viktig. Egentlig kan jeg be hvor som helst og når som helst. Jeg ber

om styrke og hjelp og om at Gud eller Far må være med meg og mine. Det er gjerne en fri bønn, og jeg opplever ofte å bli bønnhørt. Takken er også en vesentlig del i mitt bønneliv.

Jon Gjesdal, Fagernes:

- Det er mange år siden jeg sluttet å be. Jeg er både døpt og konfirmert i Oslo og i unge år var det naturlig for meg å be aftenbønn. Jeg trodde på den kristne gud helt til jeg kom i 17-18-års alderen. Følte etterhvert at det ikke var noe svar å få og behovet for å

be forsvant gradvis. Siden har det ikke vært noe savn. Jeg meldte meg ut av kirken da jeg var i 20-årene og ble humaniker. Som leder av Ulnes Musikklag har jeg vært med på mange gudstjenester og jeg synes det er mange fine salmer. For meg er kirken en kulturell institusjon.

Björg Rye, Ulnes:

- Jeg vokste opp med kveldsbønn, og det har jeg også praktisert med ungene. Det ligger en trygghet i bønnen,

som jeg har ønsket å gi videre. Jeg har ikke noe fast bønneliv. Synes det er godt å være med i felles bønn i kirken. Den bønnen jeg liker aller best

er Fadervår. Men når vi ber Fadervår i kirken foretrekker jeg å be med ord fremfor å synge. Jeg er kanskje litt gammeldags der og med det jeg er vant til.

Hanne Kvamsvåg, Skrautvål:

- For meg er bønn et sted å hvile og lande som kristen. En forankring og en relasjon til den tre-enige Gud. I bønner samtaler/kommuniserer jeg med Gud eller Jesus. Nå tror jeg ikke at Gud alltid er så avhengig av alle ordene mine. Var nok mer opptatt av det før. Bønnen kan også være ordknapp og stille. Å be er for meg en åndelig øvelse, som gir meg trygghet og kjærlighet. Det

er ikke slik at jeg i bønnen kan manipulere Gud for å få viljen min. I bønnen til Gud tenker jeg: Skje din vilje. Gud er en som ser meg der jeg er. Jeg tror på bønnhørelse, men det er ikke det samme som at alt blir slik jeg ber til Gud om. Er ikke så opptatt av det. Da jeg var yngre ba jeg til Gud om å bli gravid og få barn, men jeg fikk ikke oppleve å bli mor. Selv om det har vært en sorg, har jeg aldri anklaget eller anfektet Gud for det.

Jens Rindal, Leira:

- Jeg har helt siden jeg var guttunge hatt et nært forhold til Gud og bønn. Å vokse opp i det nord-norske landskap, preget av naturkreftene, gir deg nærkontakt med Skaperen og skaperverket.

Da Kristus forlot denne verden/jorden, etterlot han oss velsignelsen, og den velsignelsen får jeg ta i mot gjennom bønnen. Bønnen er en gave man må åpne opp for og takke for. Fadervår har fulgt meg i alle år. Den bønnen er slitesterk og jeg oppdager

stadig nye ting ved den når jeg ber. Fadervår inneholder i grunnen alt jeg som kristen trenger. Jeg gikk i sin tid på bibelskole, og da følte jeg bønne ble mer en plikt, som tok noe av nerven og kontakten med Gud bort fra det som er større. Bønnen skal være naturlig og fri. Jeg sender gjerne en mikro-bønn opp til Vårherre i hverdagen, og det kan gjøre meg godt. Når kvelden kommer vender jeg alltid sinnet oppover til Gud. Ofte blir det Fadervår, andre ganger når jeg er sliten og trøtt, blir det en kortere fri bønn. Å be opplever jeg som noe befriende og godt.

Gunvor Kildal Haugen, Tisleidalen:

- Vi ba aftenbønn hjemme i Skaveldbygda da jeg var liten. Senere fikk jeg stor glede av å bli kjent gode og kristne mennesker som Signe, Jenny og Sverre Bråten. De var bønnemennesker. Bønnen har vært og er en god støtte i livet. Det gir styrke i hverdagen. Jeg ber fast Fadervår, samtidig som jeg også ber mine egne frie bønner, hvor jeg ber både for meg selv og andre. Jeg takker også Gud for livet, alt det gode jeg får oppleve og for menneskene rundt meg. Vi burde vært enda flinkere til å takke Gud for alt han gir oss.

Eldbjørg Hemsing, Aurdal:

- For meg er stunden med bønn et rom for ettertanke og ro. Selv om jeg

ikke bruker selve begrepet bønn i min hverdag er det kanskje det som best kan oppsummere den tiden hvor tankene og energien samles på et sted. Øyeblikk,

enten korte eller lange, hvor tankene er fokusert på kjærlighet, handlinger og å se det gode i hverandre er noe

Olav Kalstad til minne

Olav Kalstad døydd 18. august. Han vart fødd på garden Kalstad 17. mai 1926. Tre år etter flytte familien til Høyanger, der Olav voks opp. Han tok artium i 1947, og lektoreksamen i Bergen, med noko av fysikkstudiet i Oslo. Yrkeslivet vart geografisk variert, frå eit halvår i Målselv, så Balestrand statsrealskule ei handfull år før gymnastikkskule i Oslo og så attende til Balestrand.

I 1959 gifta han seg med Inger Marie Mattismoen, på Nesbyen. Dei fekk tre born: Bård, Hanne, Geir, og sidan barneborn og oldeborn. Etter bryllaupet fekk han arbeid i Bergen, ved Hordaland fylkeskommunale gymnas, og var der i i fire år. Så vart skula lagd ned, og Olav kom til Fagernes, der han var ved gymnaset resten av sitt yrkesliv, 18 år som inspektør og 8 år som rektor før han gjekk over til timelærarstilling dei siste 3-4 år.

Som pensjonist var han sers aktiv, med treskur, møbeltapetsering og hagearbeid. I studietidi var Olav aktiv idrettsmann. Elles var han serleg aktiv på desse område:

Skule: I Valdres var han i realskulen og gymnasklasse før sjølve gymnastopningi på Fagernes, då rektor Trygve Bjørgo valde han som inspektør (frå starten i 1964). Han var rektor frå Bjørgo gjekk av. Samarbeid et mellom rektor Trygve Bjørgo, inspektør Olav Kalstad og seinare studieinspektør Ivar Aars fungerde godt trass ulikheiter. Hovudstikkord for Olav Kalstad som rektor kan vera:

*Framhald av Bjørgos line. gymnaset som kultursentrum i Valdres.
*Rettferd, klare reglar, lojal både

som er veldig viktig for meg. Jeg er veldig heldig som kan reise mye og får oppleve og se mange forskjellige samfunn og måter å leve på. Det gjør meg desto mer takknemlig for oppveksten og grunnlaget jeg har fått fra å vokse opp i Valdres.

mot over- og underordna.

*Sosial: mange klassejubileum m.m.

Kyrkje: Inger og Olav var sterke pådrivarar for eit kyrkjebygg på Fagernes. Olav var med i arbeidskomité frå 1968, og i byggekommité året etter. Han vart så formann i byggekommiteen og ved vigslingi 10. september 1972. Olav skreiv historia om byggingi (i kyrkjeheftet for Tingnes 1997)

Målsak: Også her var det viktig samarbeid med Bjørgo, og storinnsats «i felten». Høgdepunktet er truleg røystingi ved Leira – etter sers godt og grundig fotarbeid av Kalstad fekk nynorsk fleire røyster enn bokmål og heimesitjarar til saman.

Nokre stikkord for å karakterisere Olav Kalstads lange liv, kan vera: Trufast – lojal – pliktoppfyllande – humørfylt – familiemann.

Ivar Aars

TINGNES BARNEKOR har startet opp igjen etter ferien. Leder av koret, Silje Vadla Ulberg, forteller at det er fast øvelse på torsdager i musikkrommet på Nord-Aurdal barneskole rett etter skoleslutt; fra kl. 14.15 til 15.15. Både jenter og gutter i fra 1. til 4. klassetrinn er hjertelig velkomne til å være med i koret.

VIDAR BERGSET er død 92 år gammel og ble begravet fra Nordside kyrkje 16. juni. I over 20 år var han lærer, fire år på Lo og 16 år på Valdres Folkehøgskole på 1960-70-tallet. Bergset var i mange år også omreisende forkynner for Oppland Indremisjon, og han satte sitt preg på Valdres både som skolemann og forkynner. Han har vært redaktør av tidsskriftet Kristen Folkehøgskole og er forfatter av flere barnebøker, lyrikksamlinger og noveller. Etter at han og familien flyttet fra Valdres bosatte de seg på hjemtraktene i Nordfjord.

- Jeg har aldri tvilt, og jeg har full tiltro til Vårherre

K TERJE EKLUND

- Jeg har bodd i Skrautvål i 37 år og føler sterk tilknytning til bygda. Men det er i Hipplesbygda i Ulnes jeg har mine røtter, og jeg er veldig glad i Ulneskyrkja. Det er kyrkja mi. Der er jeg konfirmert og der ble jeg gift. Nå bor jeg her i Jernbanevegen på Fagernes. Nils Oddvar og jeg flyttet hit i 2011. Jeg ble enke i august i fjor. Men han er med meg hver dag. Vi hadde det så godt i lag. Det er et stort savn etter ham. Nå er det alle de gode minnene jeg kan tenke tilbake på. Minner som vil følge meg og leve videre i erindringen.

Livet snudd opp ned

Jeg sitter hjemme hos Tora Hippe Bergheim (75) i hennes vakkert innredede leilighet, med utsyn mot parken og Strandefjorden. Selv om Nils Oddvar de siste fire årene var på Valdres Lokal Medisinske Senter, føler Tora så sterkt på at han fortsatt er hos henne.

Nils Oddvar var Toras store kjærlighet. De ble foreldre til to gutter; Torbjørn og Morten. Med årene vokste familien med svigerdøtre og tre barnebarn. Tora har jobbet 35 år i trygdeetaten på Fagernes, før det var hun ansatt i Televerket, den første tiden i Oslo. Det var der, i Valdreslaget hun ble kjent med Nils Oddvar Bergheim fra Skrautvål. Han som skulle vise seg å bli en dedikert lærer, politiker, historiker og forfatter.

En møteulykke på E16 langs Sperillen sommeren 2000 snudde livet opp ned både for Nils Oddvar Bergheim og hans familie. Både han og Tora ble hardt skadet, men hardest gikk det utover Nils Oddvar. Han svevde mellom liv og død, overlevde, men pådro seg en alvorlig hjerneskade som førte til at han blant annet mistet taleevnen og ble ufør.

Krevende og smertefullt

Tora blir naturlig nok fortsatt sterkt beveget når hun forteller om hvordan hverdagen og livet ble etter ulykken.

- Det har vært veldig tøffe år. En daglig kamp. Ingen som ikke har opplevd noe slikt kan forstå hvor krevende og smertefullt det har vært.

-Hadde jeg ikke hatt min kristentro vet jeg ikke hvordan jeg skulle klart meg. Troen har betydd svært mye i disse vanskelige årene. Jeg har bedt mye til Gud. Det har vært godt. Jeg ba også om at Nils Oddvar måtte overleve. Og det gjorde han.

Tora forteller at hun vokste opp i en kristen barndomsheim på gården

nørre Hippe. Moren døde i forbindelse med fødselen og Tora ble hjemmedøpt av farfar Torstein Hippe som var en aktiv kristensjel både i kirke og på bedehus. Faren giftet seg igjen etter et par år med Aagot fra Gildeskål. Hun ble en god mor for Tora og hennes eldre bror Tormod. Noen år senere kom lillebror Kolbjørn.

- Mor Aagot var en ihuga misjonskvinne. Jeg var med på alt som foregikk på bedehuset. Men vi gikk også til gudstjeneste i Ulnes. Jeg har ingen anelse om hvor mange basarer jeg var med på gjennom oppveksten.

Har bare gode minner fra gudstjenester og møter, selv om det nok også kunne være kjedelig iblant, smiler Tora og byr på nystekte vaffer.

Gud er kjærlighet

- Har du alltid trodd på Gud?

- Ja, troen har alltid vært en viktig del av livet mitt.

- Hender det at du tviler på Guds eksistens?

- Nei, jeg har aldri tvilt på Gud. Og jeg føler at Jesus alltid er med meg. Også i det som smerter og er tungt og vanskelig. Det er ikke alt jeg kan fatte med mitt intellekt verken hva angår dette livet eller det som måtte komme. Men det skal vi overlate til Gud. Det er mye som er vondt i denne verden, men det er ikke Gud som skaper det onde. For Gud er kjærlighet. Jeg forstår ikke at noen kan klare seg uten Gud, - en kraft som er større enn en selv. Jeg har full tiltro til Vårherre.

- Du og Nils Oddvar delte troen?

- Ja, det gjorde vi, og det har vært en stor styrke for oss. Vi ba kveldsbønn og Fadervår sammen og vi gikk til gudstjeneste. I Skrautvål kyrkje hadde vi vår faste plass. Det kjennes så underlig at plassen ved siden av meg nå er tom. Vi gikk også på Frelsesarmeen. Der var det mye sang og musikk.

Tora forteller at hun ba kveldsbønn og leste for sønnene da de var små, og jeg sang nattasang for barnebarne.

Vært sint på Gud

- Du er et bønnemenneske?

- For meg har bønne alltid vært viktig. Det gir meg en trygghet og ro. Jeg ber for alle mine og for denne verden. Hver dag takker jeg Gud for livet og for alt han har gitt meg. Noen dager har jeg vært så sliten at jeg ikke har orket å be, og da sier jeg det som det er til Gud.

h hun skulle klart seg uten sin kristne tro

- Hvilket forhold har du til Jesus?
- Jesus er den som går i forbønn for meg. På mange måter synes jeg det er lettere å forholde meg til Jesus enn til Gud, fordi Jesus var både menneske og Gud, og han blir mer konkret for meg.
- Hva har ulykken og det som fulgte gjort med troen din?
- Den er iallfall ikke blitt mindre enn den var. Jeg føler at Gud eller Jesus ser hvor slitsomt og krevende jeg har hatt det. Men hver dag har jeg fått styrke til å bære også det som er utfordrende og smertefullt.
- Har du vært sint på Gud?
- Ja, jeg har vært både sint og rasende på Gud. Jeg tror han forstår og tåler det.
- Hva tenker du om oppstandelse og evig liv?
- Jeg tror at det er noe mer, utover det jordiske liv. At Gud en dag skal skape noe nytt, der det verken skal være smerte, ondskap eller død. Og jeg tror jeg skal få møte mine igjen.

Åndelig påfyll

Tora Hippe Bergheim sier hun er veldig glad og takknemlig for kristenarven hun fikk med seg hjemmefra.

- Det har vært en god ballast som har vært lett å bære. Og det takker jeg for.

- Du er glad i kirken, hva gir gudstjenesten deg?

- Først og fremst ro og tilhørighet. Gudstjenesten gir meg åndelig påfyll som jeg føler jeg trenger i det daglige, sier Tora, som også i sin tid satt en periode i Skrautvål sokneråd.

- Hva med nattverden?

- Både Nils Oddvar og jeg gikk til nattverd. I nattverden kjenner jeg på at jeg kommer nærmere Jesus.

Tora forteller at hun liker å synge og at hun er glad i salmer. Hun synes det er synd at det står så dårlig til med salmesangen rundt om i kirkene.

- Har du en yndlingssalme?

- Det er så mange fine salmer. Men skal jeg nevne en, må det bli lov-sangssalmen «O store Gud, når jeg i undring aner». De fire versene beskriver alt hva jeg forbinder med tro, kristendom og skaperverket.

- Jeg har aldri tvilt på Gud. Og jeg føler at Jesus alltid er med meg. Også i det som smerter og er tungt og vanskelig, sier Tora Hippe Bergheim. (Foto Terje Eklund)

Helge Hansen har et sterkt og levende engasjement for salmer

- Kirka sjøl må ta ansvar for å bringe den rike salmeskatten ut til folk

KHANS ENGER

Helge Hansen sitter inne med mye kunnskap om salmer. Han har et nært forhold til vår salmetradisjon og han er glad i å synge salmer. I år er det 150 år siden den første norske salmeboka; M. B. Landstads Kirkesalmebog, ble sendt til ut til alle landets sokneprester, og i den anledning har Kyrkjeliv hatt en prat med Helge.

En formidabel oppgave

Helge og Marit Helene kom til Valdres Folkehøgskole i 1981. De hadde to barn. Etter hvert fikk de to til. Kyrkjeliv møter Helge i heimen

deres i Skaveldbygda. Her har de bodd siden 1986. Utsikten mot Leira, Fagernes, Strandefjorden, ja helt til fjella i Vang, er storslagen.

Vi vil ta en prat om det vi har kalt «Salmeboka 150 år.» Landstads salmebok var ferdig i 1870, og det er den vi feirer – i den grad vi «feirer» noe. Sokneprest Harald Eintveit skriver om den oppgaven Landstad hadde tatt på seg: «Oppgåva var formidabel. Etter eigen utarbeidd plan gjekk han gjennom det som fanst av norske, svenske, danske og ikkje minst tyske salmar. Han omsette og han dikta sjølv, - med innleving og med folkeleg uttrykksmåte. Truleg hadde ikkje minst arbeidet med folkeviser og sagn gjeve han syn for

balansegangen mellom det kristne og det folkelege.»

Det er lenge siden vi brukte Landstads salmebok i kirka vår. Det har kommet nye utgaver, den siste i 2013, Norsk Salmebok. Før Landstad hadde salmebøkene i Norge i flere hundre år vært på dansk. Landstads salmebok ble senere revidert og forelå trykt i 1926, og den ble brukt helt fram til 1985 da Norsk salmebok ble godkjent til bruk. Ny og utvidet utgave forelå i 2013. Det har også vært ugitt to mindre «salmebøker» til bruk i kirken; Salmer 1973 som var liturgikommisjonens prøvehefte og Salmer 1979, et tillegg til Norsk salmebok.

Helge Hansen har mye kunnskap om salmer, foruten at han er glad i både å spille og synge fra vår rikholdige salmedskatt. Han hadde gjerne sett at det ble arrangert flere salmekvelder i kirkene våre. (Foto Hans Enger)

Forsangergruppa i Tingnes

Mot slutten av 1980-årene ble det dannet ei forsangergruppe i Tingnes kirke. Helge ble lederen. Han husker at presten, Ragnar Enger, og Inger Kalstad tok initiativet til denne. Organisten, Kåre Madslangrud, var med på alle øvelser. Helge husker også at noen ganger, når prostens skulle ha gudstjenesten, fikk Helge i oppdrag å plukke ut salmer ut fra tekstene. Helge likte dette. Han likte også godt å akkompagnere på blokkfløyta si. Forsangergruppa var forløperen til Tingnes kirkekor, som den nye kantoren, Erlend Karlsen, dirigerte. Koret ble ført videre som Tingnes kammerkor under ledelse av nåværende kantor, Monica Solberg, men er nå dessverre nedlagt.

Helge forteller at han fikk et forhold til da han gikk på lærerskolen på Hamar. I barndomsheimen til i Drammen var det ingen kristen aktivitet. Så, i det militære på Håkonsvern, fikk han en venn som trakk han litt inn i kirkelig sammenheng. Det var først på lærerskolen at Helge fikk sitt gjennombrudd i forhold til kristen tro – og til salmesang. Han begynte å gå i Hamar domkirke, hvor Ragnar Røgeberg var domorganist. Seinere studerte han ved NLA, hvor salmedikter og oversetter Arve Brunvoll var lærer. Alt dette var naturligvis inspirerende for Helge.

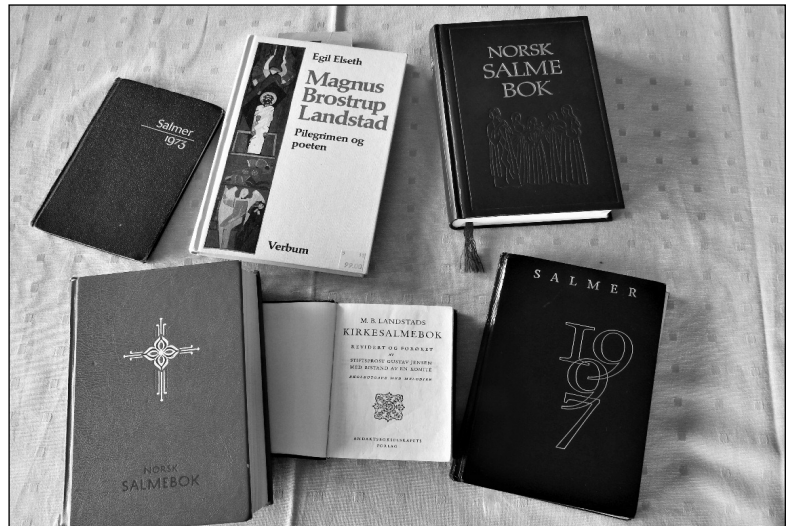
Salmesangen står svakt

Helge konstaterer som så mange andre, at det er varierende, ja, ofte lite salmesang i gudstjenestene våre.

- Vi ser at mange ikke synger under gudstjenesten. Det er vanskelig å peke på en enkelt grunn til at det er slik, men det kan vel ha sammenheng med at det er lite sang i det hele tatt. Sangen har jo fått mye mindre plass i skolen nå enn tidligere, og den gang skolen hadde ansvar for kirkens trosopplæring var jo salmesang en naturlig del, sier Helge som i mange år var ansatt i den kommunale musikkskolen.

- Hva så med nye generasjoner?

- Det jeg ser som muligheten for at framtidige generasjoner skal syng salmer, er at de lærer det under trosopplæringen og i konfirmasjonsundervisningen. Ved siden av dette bør kirka arrangere flere salmekvelder både for barn og voksne, gjerne i samarbeid med lokale sang -og

musikkrefter. Kirka sjøl må ta ansvar for å bringe den rike salmeskatten ut til folk.

Salmeboka er blitt mer og mer omfangsrik. Helge synes det er fint med mere stoff. Ikke minst gleder han seg over nyere «ting». Han nevner spirituals, som går til hjertet, og salmer fra den verdensvide kirke. Så begynner Helge å syng på «Håp-tango» fra Argentina (nr 479).

Tenk at vi synger tango i kirka!

..... så kan vi holde ut i vonde tider, så vet vi Gud er nær selv når vi lider, så kan vårt brutte håp som solen

opplevde han det som at englene danset på tangentene, og melodien ble til på under fem minutter! Hovland har skrevet mye flott kirkesmusikk, bl.a. Allehelgensmesse og Pilegrimsmesse (som begge er framført av kirkekoret i Tingnes). Men han har også skrevet mange enkle og sangbare salmemelodier som framstår som selvstendige kunstverk.

Det er viktig at melodien bærer teksten. Motsatt kan en melodi «drepe» teksten. Vi får høre at Helge har meninger om melodier på en annen måte enn folk flest. For eks. nr. 209, «Døden må vike for gudsrikets krefter», skrevet av vår tids store salmedikter Svein Ellingsen (1929-2020). I salmeboka er det to melodier, mens Helge helt klart ville valgt en tredje melodi, komponert av Knut Nystedt. Han synes den bærer teksten fram på en mye bedre måte. I Norsk salmebok er Ellingsen representert med 58 salmer.

Til slutt nevner han «Jesus lever, graven brast.» Helge minner om at da vi lærte salmer i vår barndom, for 50-60 år siden, var rytmen i denne og de fleste andre salmemelodiene fra 1500 -og 1600-tallet utjevnet - alle stavelsene var like lange. Han mener at etter at melodiene er ført tilbake til de opprinnelige og mer varierte rytmene er de mye mer sangbare.

Vi opplever at Helge har et veldig rikt forhold til salmeskatten. Forbildelig. Her er det mye å hente til oppbyggelse for noen og enhver. Takk for samtalen!

Den norske salmeboka fyller 150 år

stige, så kan vi se at kommet er Guds rike.

Så kan vi holde ut i vonde tider, så vet vi Gud er nær selv når vi lider, så kan vårt brutte håp som solen stige. Gud er hos oss.

Melodien må bære teksten

Helge er tydeligvis glad i nyere salme-melodier. Han vil framheve komponisten Egil Hovland (1924 – 2013). Det er han som har komponert den melodien som brukes på Solsangen av Frans av Assisi.

Helge forteller at Hovland samarbeidet mye med den svenske salmedikteren Britt G Hallqvist, som har skrevet teksten til «Måne og sol.» Da Egil Hovland leste denne teksten,

Stølsmessene lever i beste velgående

KHANS ENGER

Kirka skal være så mye. Den er også en tradisjonsbærer. En av de gode tradisjonene for kirka her i Valdres, er stølsmessene. Stølsmessene lever i beste velgående. Sjøl om det er færre kyr, og færre budeier, er det da noen, og det er hyttefolk. I Nord-Aurdal har vi lange tradisjoner med stølsmesser. Både menighetsrådene i Svenes og Ulnes innbyr hver somer til stølsmesser i fjellet. Det er likeledes lang tradisjon med gudstjeneste på Kyrkjesletta på Dalen i regi av Skrautvål sokneråd.

En våt søndag

Kyrkjeliv var med på to av somerens messer. Først på Strandmo ysteri på Breiset første søndagen i juli, og deretter Kyrkjesletta på Dalen 19. juli. Begge steder var det dåp med bra framsmøte.

Stølsmessa i Svenes var i år lagt til Strandmo Stølsysteri hos Anna Karoline Ness og Erik Fodnes Lede-

ren i Svenes menighetsråd, Karen Marie Tvedt, ønsket varmt velkommen på en kald og veldig våt søndag formiddag. Heldigvis var det satt opp tre party-telt, som menigheten kunne søke ly under. Bortimot 40 personer fant veien. Da kirketjener Arve Bakke ringte i kirkeklokkene, for anledningen ei kubjelle, strømmet også stølens kyr til.

Klokkeren i Strand, Liv Kari Engeset Steinsfjord deltok med lesing og dirigering av menigheten, nærmest et lovsangskor da vi sang – «Søk først Guds rike, og hans rettferdighet!» Forrettende prest var Jostein Enger.

En viktig del av gudstjenesten var barnedåpen. Det tålmodige dåpsbarnet var Mari Mathea Lindstad Fodnes. Hun ble båret til dåpen mens menigheten sang «Det største skal få hende når vatn møter hud: Eit vakert lite menneske får høyra til hos Gud.» Etter gudstjenesten ble det båret fram deilige kaker og kaffe. Folk tok seg tid til samvær og en god prat – på god avstand fra hverandre.

Avskjed med klokker

Midt i juli var det igjen duket for stølsmesse på Dalen, en god tradisjon. Messa holdes ikke på en støl, men i et «friluftsløse lokale» med skogen til vegger og himmelen til tak.

Gudstjenesten ble ledet av sokneprest Kristine Inderhaug. Det var den unge kirketjeneren Martin Myrland Skrautvål som ringte inn til messa på medbragt kirkeklokke. Organist Ole Fønhus spilte trompet denne dagen. Det er fint at han er så allsidig! Så var det barnedåp. Mange av de som var der, var bunadkledde, og det bidro til høytiden rundt barnedåpen, hvor Otto Kvale Lauvhaug ble båret til dåpen. Vi sang er av våre nye dåpssalmer; «For auga våre faldar ein skapardraum seg ut: eit vakkert lite menneske, eit bilete av Gud. Vi ser det og vi kjenner strok av himmel mot vår hud.»

Kirkeverge Aud-Karin Hovi takket klokkeren gjennom sju år, Ragnhild Sandnes Borgebund. Dette var definitivt siste gudstjeneste hun var klokke i Skrautvål sokn. Nå reiser hun og familien til Østfold. Omtrent 65 mennesker hadde funnet vei til Dalen denne formiddagen. Etter messa var det deilig kirkekaffe i det fri. Helt fra velkomst til avreise ble det tatt koronahensyn. Det er vi ikke ferdige med enda!

I gudstjeneste på Kyrkjesletta Dalen i Skrautvål var det også dåp. På bildet ser vi sokneprest Kristine Inderhaug, dåpsbarnet Otto, barnets foreldre, Berit og Kristoffer Kvale Lauvhaug og fadderne. (Foto Hans Enger)

God kjølekapasitet og standard ved bårerommene i Nord-Aurdal

KTERJE EKLUND

Ved samtlige av kirkene i Nord-Aurdal er det bårerom/hus. Kirkeverge Aud-Karin Hovi og lederne av prostiets to begravelsesbyråer er enige om at bårerommene fungerer bra og sånn sett tilfredsstillende forventede krav til bårerom. Det gjelder både plass- og kjølekapasitet. Tidlig i våres ble det installert kjøleaggregat i bårhuset på Strand. Dette særlig med tanke på uvissheten rundt koronaviruspandemien.

Står bedre rustet

Foruten på Strand, har det i flere år vært kjølerom både i Aurdal og Tingnes. I tillegg til at det også er kjølerom på Valdres Lokal Medisinske Senter. Bårhusene i Skrautvål og Ulnes har ikke aggregat, men er bygget inn i jordbakken og holder seg kjølig også sommerstid. Her er det montert små vifter for utlufting. Det samme gjelder i Tisleidalen der bårerommet ligger i kjelleren, under selve kirken.

Aud-Karin Hovi sier det var viktig og nødvendig å få installert kjøleaggregat i bårhuset ved Strand kirke, for gjennom det å øke kapasiteten og stå bedre rustet i en krisesituasjon. Hun peker på at bårerommet på Strand er godt egnet til oppbevaring av kister. Her er det plass til seks kister. Aggregatet har en kostnadsramme på i underkant av 40 000 kroner.

To funksjoner

Henning Andersen i Valdres Gravferdsbyrå synes bårerommene i Nord-Aurdal holder brukbar standard.

- Bårerommene har på mange måter to funksjoner: Kistene med de døde skal oppbevares forsvarlig frem til gravferdsdagen. Men bårerommene brukes også ofte ved utsynging eller bæreandakt. Der de nærmeste er med og hvor det synges en salme, leses dikt eller holdes en kort andakt. Derfor er det viktig at bårerommene også holder en tilfredsstillende estetisk standard.

Henning Andersen i Valdres Gravferdsbyrå er godt fornøyd med bårerommene i Nord-Aurdal, og han synes det er bra at det nå er installert kjøleaggregat på Strand. (Foto Terje Eklund)

Jacob Håvelsrud Svarre i Kampenes Begravelsesbyrå sier at han aldri har opplevd noe problematisk hva angår bårerommene i Nord-Aurdal. Han mener kapasiteten og standarden er god og at rommene er driftssikre.

I kjølerommet på Valdres Lokal Medisinske Senter er det kjølekapasitet til fire døde, men her ligger de døde bare kort tid før de kjøres til de lokale bårerommene. I Nord-Aurdal er det til sammen båreromskapasitet til 40 kister.

STØTT KYRKJELIVS ANNONSØRER

2900 Fagernes
Tlf. 61 36 60 00

vitusapotek+ Fagernes
Tlf. 61357830

FRANITA

Skrautvålsvegen 11, 2900 Fagernes - Tlf. 61 36 09 70

EUROSPAR

FAGERNES • TLF. 61 35 89 00

Velkomne til «Fengselet»

**VALDRES
GJESTEGÅRD**
Aurdal - Tlf. 61 36 23 61

Bergheim Transport DA

Høllavegen 71, 2918 ULNES
Telefon 917 23 587

Advokatene Sveen

2900 Fagernes - Tlf. 61 36 03 66

Kampenens Blomster

Jernbanevn. 4 - 2900 Fagernes, Tlf. 61 36 68 10

VALDRES - har du behov for elektriker?
INSTALLASJON AS

2900 Fagernes • Tlf. 61 36 28 00

Fagernes Taxisentral

Tlf. 61 36 18 00

norli

2900 Fagernes
Tlf. 61 36 10 40

KIWI mini pris

AURDAL,
LEIRA,
FAGERNES

SpareBank

HALLINGDAL VALDRES

EL-FAG A.S

2900 Fagernes
www.el-fag-as.no
Tlf. 61 36 66 20 - Døgnvakt tlf. 952 88 999

Kafe - Selskapslokaler - Overnatting
Vi tar i mot lag av alle slag!
tlf. 61344700 e-post: post@sekskanten.no

SEKSKANTEN
www.sekskanten.no

**KVENO'S
SNEKKERLAG**

GJENSIDIGE
Valdres Brannkasse
2900 Fagernes - Tlf. 61 34 76 00

Valdres
As Valdres og Valdres Trykkeri
Boka 54 - 2901 Fagernes

Gerds

GULL OG SØLV
Etablert 1897

2900 Fagernes
Tlf. 61 36 05 61
Gullsmed - UR

ELKJØP

2920 Leira - Tlf. 61362990

ValdresBil AS

2900 Fagernes. Tlf 61358600

TESS® Fagernes

2900 Fagernes - Tlf. 61 60 22 60

Tannlege Jarle Buczek, Jernbanevegen 1

2900 Fagernes - Tlf. 61 36 01 01

Fagernes Optiske AS alliance^{OPTIKK}

2900 Fagernes • Tlf. 61 36 02 86 • Optiker Anders Haugen

aktiv.

Valdres Eiendomskontor - Tlf. 61 36 66 33

KROON MASKIN AS

Mobil 913 90576 - 916 11410 • 2900 Fagernes

FLORISS

Floriss Valdres Blomster
e-post: post@valdresblomster.no

Telefon: 61361449,
www.floriss.no

Valdres Gravferdsbyrå

Hemming Andersen
Fjelltungoto, 2910 Aurdal
Døgnvakt: 61 36 03 00

www.valdresgravferd.no

BAKKEN & BAKKEN A.S

2900 Fagernes - Tlf. 61 36 04 22

**coop
extra**

2900 Fagernes
Tlf 61356800

Kampenens
- BEGRAVELSESBYRÅ -
Tlf : 61 36 17 70

**FAGERNES
RØR AS**

Tlf. 61 35 78 00

AMFI VALDRES

As. Jotunheimen
og Valdresruten Bilsekskap
2900 Fagernes - Tlf. 61 36 59 00

**FAGERNES
SKYSSSTASJON**

- Et servicesenter for
reiseende i Valdres

Tlf. 61 35 94 00

Ruteoppl. utenom
åpningstider 177

Nord-Aurdal kommune

Postboks 143, 2901 Fagernes
Telefon 61 35 90 00 Faks 61 35 90 01
E-post: nak@nord-auerdal.kommune.no

FARGERIKE

FAGERNES - Tlf. 61 36 06 11

Valdres 2920 Leira
folkehøgskule Tel. 61 35 95 00

GALLERI HILSEN

Garlvegen 7
2900 Fagernes

Tlf. 905 24 365
post@evalailahilsen.no

HOVLI AUTO AS

2920 Leira Tlf. 61 36 26 00
3550 Gol. Tlf. 32 07 53 55

TOYOTA
KVALITET HELE VEIEN

ASKO 2920
Leira

Sanne • Hauglid a.s
BYGGM. OG ENTREPRENØRFORRETNING

2900 Fagernes - Tlf. 61 36 29 50

VELKOMEN

KYRKJE

20. september, 16. s. i treenighetstiden

Mark. 7, 31-37

Aurdal kirke kl. 10:30 Konfirmasjonsgudstjeneste. Kristine Inderhaug Fossheim. Offer menighetsarbeidet.

Ulnes kyrkje kl. 11:00 Konfirmasjonsgudstjeneste. Jostein Enger. Offer kyrkjelydsarbeidet.

Aurdal kirke kl. 12:30 Konfirmasjonsgudstjeneste. Kristine Inderhaug Fossheim. Offer menighetsarbeidet.

27. september, 17. s. i treenighetstiden

Joh 11, 17-29

Skrautvål kyrkje kl. 10:00: Konfirmasjonsgudstjeneste. Kristine Inderhaug.

Skrautvål kyrkje kl. 10:45: Konfirmasjonsgudstjeneste. Kristine Inderhaug.

Skrautvål kyrkje kl. 11:30: Konfirmasjonsgudstjeneste. Kristine Inderhaug.

Tisleidalen kirke kl. 13:00: Konfirmasjonsgudstjeneste. Kristine Inderhaug. Offer menighetsarbeidet.

4. oktober, 18. s. i treenighetstiden

Matt. 8, 14-17

Tisleidalen kirke kl. 11:00: Gudstjeneste. Kristine Inderhaug. Utdeling av 4-årsbøker Offer Institutt for kristen oppseding..

Aurdal kirke kl. 18:30: Gudstjeneste. Kristine Inderhaug. Offer menighetsarbeidet.

11. oktober, 19. s. i treenighetstiden

Matt 5, 20-26

Tingnes kirke kl. 11:00: Gudstjeneste. Jostein Enger. Offer Changemaker.

Aurdal kirke kl. 13:00: Gudstjeneste. Jostein Enger. Offer menighetsarbeidet.

18. oktober, 20. s. i treenighetstiden

Joh 11, 1-5

Skrautvål kyrkje kl. 11:00: Jostein Enger. Konfirmantpresentasjon. Utdeling av 4-årsbøker. Offer kyrkjelydsarbeidet.

25. oktober. Bots og bønnedag

Luk 13, 22-30

Ulnes kyrkje kl. 11:00: Gudstjeneste. Jostein Enger. Offer Søndagsskolen, Oppland krets.

1. november, Allehelgensdag

Matt. 5, 1-12

Skrautvål kyrkje kl. 11:00: Gudstjeneste. Kristine Inderhaug.

Tingnes kirke kl. 11:00: Gudstjeneste. Jostein Enger.

Ulnes kyrkje kl. 13:00: Gudstjeneste. Jostein Enger.

Aurdal kirke kl. 18:30: Gudstjeneste. Kristine Inderhaug.

Strand kirke kl. 18:30: Gudstjeneste. Jostein Enger.

8. november, 23. s. i treenighetstiden

Mark 10,28-31

Aurdal kirke kl. 11:00: Gudstjeneste. Kristine Inderhaug. Offer menighetsarbeidet.

15. november, 24. . i treenighetstiden

Joh 6, 63-69

Tingnes kirke kl. 11:00: Gudstjeneste. Jostein Enger. Lys Våken for 2009-kullet i kommunen. Konfirmantpresentasjon Utdeling av 4-årsbøker. Offer menighetens barne- og ungdomsarbeid.

22. november, Domssøndag/Kristi kongedag

Matt 25, 31-46

Aurdal kirke kl. 11:00: Gudstjeneste. Jostein Enger. Offer menighetsarbeidet.

29. november, 1. søndag i adventstiden

Luk 4, 16-22a

Ulnes kyrkje kl. 17:00: Jostein Enger. Lysmesse med soknets konfirmanter. Offer NMS prosjekt Etiopia.

Tingnes kirke kl. 19:30: Jostein Enger. Lysmesse med soknets konfirmanter. Offer Valdres folkehøgskole's Leshoto-prosjekt.

6. desember, 2. søndag i adventstiden

Luk 21, 27-36

Skrautvål kyrkje kl. 16:00: Lysmesse. Kristine Inderhaug. Offer Frelsesarmeen, Fagernes.

Aurdal kirke kl. 18:30: Lysmesse. Kristine Inderhaug. Offer menighetsarbeidet.

Livets gang

Døpte

Aurdal

28/6 Tuva Fugllien Masdal

23/8 Ulrik Sørli

6/9 Zian Eliazar Moraru

6/9 Arys Esau Moraru

6/9 Oscar Arne Sørensen
Andreassen

Skrautvål

19/7 Otto Kvale Lauvhaug

Strand

7/6 Kasper Grøndahl Hexeberg

5/7 Mari Mathea Lindstad Fodnes

29/8 Vilde Rosendal-Klevgård

Tingnes

14/6 Ailo Løvlie Eldegard

4/7 Iver Brænd Nuland

2/8 Alise Fossberg Tveten

2/8 Mari Elise Bratterud Koteng

Tisleidalen

31/5 Adelen Hillestad-Haganæs

Ulnes

26/7 Sofie Johnsen

23/8 Gustav Buene-Rye

Vielser

Aurdal

25/7 Camilla Nygård og Knut Øyvind Skogen

25/7 Marion Rønning Huber og Sverre Waaler Kaas

8/8 Ida Lindokken Østby-Deglum og Erlend Andre Iversen

Strand

22/8 Roar Ski og Guro

Strømmen Fodnes

Ulnes

4/7 Gaute Nilsen Sebakk og

Cecilie Rydningen Flygel

22/8 Solveig Karbø Onstad og Anders Grønlie Heie

Døde

Aurdal

27/2 Astrid Solveig
Aabjørnsbråten f. 1932

28/5 Åse Marie Nørstebøen
f. 1950

3/6 Rolf Myhre f. 1924

19/6 Syver Kulhuset f. 1940

Skrautvål

26/6 Arnlaug Skaar f. 1937

1/7 Bjørn T Skaar f. 1953

27/8 Georg Myrheim f. 1925

Strand

5/6 Henrik P Brenna f. 1916

17/6 Bjørg Strand f. 1934

Tingnes

14/5 Reidun Alice Nythun
f. 1930

26/8 Kjell Asmund Nybråten
f. 1939

28/8 Olav Kalstad f. 1926

Tisleidalen

11/6 Randi Marie Støldokken
f. 1929

4/9 Konrad Thon f. 1946

Ulnes

13/5 Tor Erik Lorentzen f. 1949

27/5 Tormod Sundheim f. 1932

Kyrkja i Moaskogen var ein del av oppveksten

KTORODD LYBECK

Jonny Rye og familien kom til Moaskogen like før Tingnes kirke vart bygt. Då var Jonny 4-5 år gammal, og han hugsar det godt. Som nær granne til kyrkja, vaks han såleis opp med kyrkja og aktivitetane som utvikla der dei næraste åra, ikkje minst for alle ungane på Moaskogen og elles i Fagernes.

– Mor var med og dreiv barnehagen som vart etablert der. Då tok eg til på skulen, men eg vart likevel involvert i barnehagen, og endå meir i aktivitetar som syndagsskulen og speidaren. Presten Nils Kristian Lie og kona Ragnhild dreiv syndagsskulen og Ingulf Bekkestad var speidarleiar, fortel Jonny.

Døden - ein del av livet

Då noverande menighetsråd i Tingnes vart presentert i Kyrkjeliv, kunne vi lesa at Jonnys morfar i Borgund var kyrkjjetenar der. Jonny var ofte med til kyrkja når han var på besøk i Sogn.

– Eg fekk vera med i stupulen når bestefar ringde, og stundom var eg bortom han med han grov på kyrkjegarden.

Det var ikkje fritt for at han såg ting som gjorde inntrykk, endå bestefaren prøvde å halde han litt på avstand. Jonny var ein sindig og robust gut, den gong som no, så han tok til seg det han såg med ein sunn porsjon fornuft. At døden er ein del av livet, treng alle å lære. Lærdomen var med å gje Jonny eit nært forhold til kyrkja.

Men å setja ord på trua si, er

for Jonny, som for folk flest elles, ikkje heilt enkelt. Det mest konkrete er å peike på dei kyrkjelege handlingane som alle var med på i oppveksten, dåp og konfirmasjon, og andre aktivitetar spesielt for ungar og ungdom som var ein del av det kyrkjelege livet. Pluss ein grunnleggjande respekt for det heilage generelt.

Kyrkja gjev ro

At han enno gjerne har radioen på under radiogudstenesta på sundagar, er noko han dreg fram. Elles er han som oftast i kyrkja når det er noko i Tingnes. Han kjenner på ei eiga ro etter å ha vore der. Kjenner at det er sundag. Ekstra triveleg er det med kyrkjekaffi

Jonny Rye seier han kjenner på ei eige ro etter å ha vore i kyrkja. (Foto Torodd Lybeck)

som gjev rom for ein prat etterpå.

Som leiar av menighetsrådet har Jonny ein del oppgåver knytte til gudstenester i Tingnes.

– Å vera leiar der er ein spennande jobb. Ein får innblikk i mykje som eg før visste lite om. Den lange tida med korona har gjeve oss nokre ekstra utfordringar, blant anna med utsette konfirmasjonar. Men det er eit gjevande arbeid, og eg møter mange interessante personar både på møtene våre og på kyrkjekontoret.

Han synest det er flott at prestane er så folkelege og joviale. Kyrkja er vorte gjort meir alminneleg på den måten.

– Snakkar de noko om truslivet dykkar der?

– Jostein prest prøver å vinkle samtalen inn mot det på kvart møte. Det kan vera at vi høyrer ein salme eller eit dikt og har ein samtale om det vi har høyrte. Men det skli oft litt ut. Det er enklare å snakke om dei praktiske utfordringane vi må finne ut av i rådet.

Frå hotellet til skulen

Jonny Rye har arbeidd mange år som assistent både på Leira skule, Fagernes skole og seinare både på NABS og NAUS. Mange hugsar han nok òg frå den tida han arbeidde på Fagernes hotell.

– Ja, der var eg i meir enn 25 år – fyrst på kjøkenet, men mest i restauranten. Eg treivst ganske godt der, men vart leitt stadig nye kjeder som styrte oss. Difor enda eg opp i skulen, der eg òg trivst bra. Ingen dag er lik!

Jonny er ein gjengangar i mykje av organisasjonslivet på Fagernes. Til dømes sit han i styret for Vennelaget for Valdres Folkemuseum, og han er ein gjengangar i staben av dei frivillige for Jørn Hilme-stemnet. Eit utprega Jammenneske, med andre ord!